

BIULETYN

KOŁA MIŁOŚNIKÓW DZIEJÓW GRUDZIĄDZA

KLUB „CENTRUM” SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ

R. VII:2009

Nr 16 (208)

Data odczytu: 6.5.2009

Data wydania: 2.9.2009

769. spotkanie

Lek wet. Zbigniew Zawadzki

Wiadomości o Grudziądzu na łamach „Głosu Pomorza” 1946 roku.

„Głos Pomorza” – pismo codzienne, wydawca Spółdzielnia Wydawnicza „Wiedza” drukowane w Drukarni Pomorskiej „Wiedza” Nr 7 w Grudziądzu.

Przełóżając rocznik gazety godne przeczytania są artykuły ciągłe - zamieszczone przez cały rok lub przez kilka lub kilkanaście numerów wydawniczych oraz odnotowane wydarzenia gospodarcze, wracającego do życia miasta. Na uwagę zasługują również ciekawe reklamy.

Przez cały rok zamieszczany był tygodniowy felieton p.t. „Z wędrówki po Grudziądzu” autorstwa dziennikarza podpisującego się pseud. „Siew”. Tematyką felietonów było życie codzienne mieszkańców miasta, wydarzenia kulturalne i gospodarcze Grudziądza oraz spostrzeżenia autora z wędrówek po ulicach zniszczonego miasta.

W odcinkach – ciekawą relacją, względnie na świeżo zapisaną jest opis Bitwy pod Grudziądzem toczony w dniach od 1 do 4 września 1939 roku - autorstwa płk. dypl. Albina Leszczyńskiego – Szefa Sztabu Grupy Operacyjnej Gen. Bołtucia.

Pełną dramatu i nieludzkiego traktowania ludzi w obozie koncentracyjnym przedstawia w odcinkach Ludwik Zysnarski – Grudziądzanin, w cyklu „Droga Śmierci – Ewakuacja Buchenwaldu”.

Na szczególną uwagę zasługuje cykl odcinków w formie opisywanych na bieżąco wydarzeń frontowych przez mjr. w stanie spoczynku Henryka Gąsiorowskiego p.t. „Oblężenie i zdobycie Grudziądza przez wojska rosyjskie w lutym i marcu 1945r”. Opis wydarzeń autor zaczyna od dnia 26 stycznia. Gro relacji to wydarzenia z terenu starego miasta-, bo tu mieszkał autor.

Dnia 6 marca 1946 roku Miejska Rada Narodowa nadała Edwardowi Osóbce Morawskiemu honorowe obywatelstwo miasta Grudziądza. Wniosek na posiedzeniu Rady odczytał radny PSS Kocpiński- przyjęty został jednogłośnie

„Panorama Grudziądza ocalała”, wspaniała panorama „Grudziądz”, pędzla znanego artysty malarza Wacława Szczepilewskiego, która zdobiła dużą salę posiedzeń Rady Miejskiej a przez prawie sześć lat przeleżała na strychu między rupieciami szczęśliwie ocalała. Panorama została odrestaurowana i zawieszona na dawnym miejscu. Oglądać ją można było na uroczystym posiedzeniu Rady Miejskiej z okazji pierwszej rocznicy wyzwolenia Grudziądza. Panorama zaginęła w niewyjaśnionych okolicznościach !!!!!!!!!

10 marca o godz. 11⁰⁰ odbyło się poświęcenie kaplicy w sierocińcu, który przejęły prawowite administratorki Siostry Elżbietanki, a który okupanci przeznaczili na siedzibę gestapo.

Ogłoszenie, które skierowane było szczególnie do filatelistów. Z okazji 1. rocznicy wyzwolenia miasta Urząd Poczty wprowadził okolicznościowy datownik.

Z powodu braku mostu na Wiśle-do Bydgoszczy i Świecia mieszkańcy naszego grodu zmuszeni byli jeździć przez Chełmno i Toruń. Dlatego z radością przyjęto wiadomość faktu uruchomienia przez Państwowy Zarząd Wodny promu na Wiśle. Pojemność promu i cennik za przewóz: Prom kursować będzie od godz. 5⁰⁰ -21⁰⁰. Na promie pomieścić można: samochodów osobowych z pełnym obciążeniem sztuk 6, samochodów ciężarowych z obciążeniem do 5 ton sztuk 4, wozów konnych dużych sztuk 4, koni 40 ludzi 200.

Taryfa opłat- osoby dorosłe -5 zł., dzieci, młodzież 2 zł

- Żrebięta, cielęta, kozy	10 zł.
- Konie, krowy, muły	25 zł.
- Rowery, wózki	5 zł.
- Motocykle	15 zł.
- Motocykle z przyczepą	20zł
- Samochód osobowy z kierowcą	100zł.
- Samochód ciężarowy, autobus	150zł.

Bezpłatny przewóz- Dzieci do lat 7 w towarzystwie starszych i wózki dziecięce, o ile nie ma w nich towarów

Podróże Wisła-Polska Żegluga Państwowa Grudziądz ul. Rybacka 27 informuje, że Żegluga pasażersko – towarowa otwarta –do Warszawy i Gdańska bez przesiadania.Odjazd z Grudziądza codziennie rano.

W dół rzeki godz. 5.30 (do Gdańska).

W górę rzeki godz. 4-ta (do Warszawy).

Przyjazd do Grudziądza

Z Warszawy godz.21,

z Gdańska godz. 23.

Ceny: do Nowego -20zł, Gniewu - 45zł, Tczewa - 75zł, Gdańska - 120 zł, Chełmna - 25zł, Bydgoszczy - 85zł, Włocławka – 150 zł, Warszawy - 235zł.

Zabawa na Wiśle !!!!!!!!!!!

Największym statkiem „Sobieski” w nieznanie. Dziś w sobotę wieczorem o godz. 19 wyjazd z przystani. Bufet warszawski.

Przedsprzedaż biletów w biurze PŻPaństw. Rybacka 27

Dnia 23 maja odbyło się pod przewodnictwem Mec. Jazłowińskiego zebranie obywatelskie, na którym postanowiono reaktywować na terenie Grudziądza, działalność Towarzystwa

Upiększenia Miasta. Wybrano Komitet organizacyjny, któremu powierzono kontynuowanie pięknej tradycji Towarzystwa. W skład Komitetu weszli: Dzierżęcki Jan, Hamelski Antoni, Mec. Jazłowski Piotr, Mec. Jurkiewicz Bronisław, dyr. Kubliński Zygmunt, dyr. Karow Kazimierz, insp. Rybicki Paweł, dr Wyrwicka Agnieszka, i dr Wyrwicki Dobrosław.

⇒

Upaństwowione przedsiębiorstwa grudziądzkie- W ślad za Pomorskim Dziennikiem Wojewódzkim Głos Pomorza publikuje listę przedsiębiorstw, które dotychczas były pod zarządem państwowym i zostały upaństwowione:

- Fabryka Mebli Polakowski -Rybacka 5 – były właściciel Kurt Polakowski
- Fabryka Mebli Ostrowski – Rybacka 6- były właściciel Fritz Ostrau vel Ostrowski
- Fabryka Mebli i Tartak Otto Kahrau- Piłsudskiego 10- były właściciel Otto Kahrau.
- Fabryka „Mangan” podczas okupacji „Angelis”- Odlewnia metali i żelaza-Narutowicza 17/19- były właściciel Józef Tobola
- Fabryka Papy i Wyrobów Smółcowych Ventzke i Duday -wyrób papy dachowej- Pierackiego61- były właściciel Sp. Akc.

⇒

„Restauracja pod Poczta” –wł. Franciszek Lewiński -róg Mickiewicza i Sienkiewicza- Poleca śniadania, obiady i kolacje –dobrze pielęgnowane napoje i smaczne przekąski – na obiady i kolacje w abonamencie duża zniżka. Tel. 15- 59 – Ten sam, co przed wojną!!!!!!

⇒

Hotel Karolewicz urządza w sobotę jedzenie kiszek, na które 16.XI.46 serdecznie zaprasza – Gospodarz

⇒

„Bristol”- Kawiarnia – Cukiernia – Grudziądz Legionów 7 –dnia 13.IV.46 - Zaprasza PT Obywatelstwo – na otwarciu lokalu po gruntownym remoncie – Gospodarz Bristolu – Łabuzem

⇒

Dnia 26 X 46 ukonstytuował się Społeczny Komitet Odbudowy Grudziądz:

- Maciejewski – prezes Sądu Okręgowego,
- Hajec –kier. Szkoły,
- Kalinowski v-ce starosta,
- Niedziałek – poseł do KRN,
- Wielogłowski – dyr. H & V,\
- Wielander - prezes Stronnictwa Pracy,
- Mowiński – prez. Miasta

⇒

Uroczyste oddanie do użytku kluczowego mostu na trasie Grudziądz - Łasin w Kłodce.

Dla przypomnienia – 7 z 9 mostów betonowych w mieście oraz 27 mostów w powiecie wydzonych zostało w powietrze przez okupanta.

⇒

Celem zdobycia funduszy na wzniosły cel Komitet Odbudowy Fary organizuje w dniu 15.IX. Wielki Festyn połączony z loterią fantową i innymi atrakcjami. Apeluje się do społeczeństwa miasta o kupowanie „Cegiełki na odbudowę” (5zł.i 25zł.). Do akcji sprzedaż zaangażowano harcerstwo i Caritas. Zamierza się wyprodukować 3000 cegiełek z nazwiskiem fundatorów, kto chce być anonimowym fundatorem -NN. Wartość minimalna za taką cegłę to 1000zł. Zgłoszenia do 4.XI.46

⇒

Grudziądz w cyfrach –

Stan ludności na dzień 1.IX.1939 – to 58.000 mieszkańców

1.VIII.46 - to 40.663 mieszkańców – obniżka 17.333 -31,5%

W pierwszych miesiącach po wyzwoleniu wg prowizorycznych danych to 32.743 mieszk.

Obszerne wspomnienia zakładników „Internatu” z pamiętnego października 1939 roku.

Ruszyła Komunikacja Samochodowa: oddz. Kwidzyn-obsługiwał dwie linie w przeciwną stronę. Grudziądz - Tczew przez Kwidzyn- Gardeję –Grudziądz- Gardeję –Kwidzyn- Sztum- Malbork- Tczew- Malbork- Sztum- Kwidzyn

Lista poległych i pomordowanych członków PCK Oddziału Grudziądz.

„... Nie ma na pewno organizacji czy stowarzyszenia w Polsce, któreby nie poniosło dotkliwych strat na skutek wojny – Hitlerowscy siepacze dobierali się przede wszystkim do tych ludzi, którzy w życiu społecznym wykazywali element wartościowy, a tym samym dla Niemców niebezpieczny.

Z pośród różnych organizacji grudziądzkich poważne straty poniósł również Polski Czerwony Krzyż. – Podczas uroczystości 25-lecia jubileuszu istnienia Kół młodzieżowych, byli członkowie Koła przy Gimn. Sobieskiego, Wyrębalski i Olszewski odczytali przed pomnikiem 1— ciu rozstrzelanych, listę poległych członków Kół młodzieżowych PCK z terenu miasta i powiatu, wedle, których zginęły następujące osoby.

1. Dr Maślanka – były prezes PCK – rozstrzelany przez Niemców.
2. Becker Józef – rozstrzelany – b. członek PCK Gimnazjum Sobieskiego
3. Kaube Tadeusz – rozstrzelany – b. czł. PCK, Gimnazjum Sobieskiego
4. Dziuba Maria – rozstrzelana – b. czł. Koła PCK, Gimnazjum Sobieskiego
5. Kulerski Tadeusz – poległ w powstaniu Warszawskim – Gimnazjum Sobieskiego
6. Żaboklicki Wojciech – poległ w powstaniu Warszawskim - Gimnazjum Chrobrego
7. Kordesz Henryk – poległ w powstaniu Warszawskim - Gimnazjum Sobieskiego
8. Polley Czesław – poległ w powstaniu Warszawskim - Gimnazjum Sobieskiego
9. Płachtowski Kazimierz – poległ w powstaniu Warszawskim
10. Maślankowski Tadeusz – ranny w powstaniu Warszawskim – zginął bez wieści - Gimnazjum Sobieskiego
11. Kamiński Stanisław – zamordowany w obozie koncentracyjnym – Gimnazjum Chrobrego i Politechnika
12. Zieliński Bronisław – zamordowany w obozie koncentracyjnym – Gimnazjum Chrobrego
13. Kołakowski – zamordowany w obozie koncentracyjnym - Gimnazjum Sobieskiego
14. Czarnowski Feliks – zamordowany w obozie koncentracyjnym.
15. Zajączkowski Zdzisław – zamordowany w obozie koncentracyjnym
16. Gardzielewski Klemens – zmarł na skutek choroby nabytej w obozie koncentracyjnym
17. Miszewski – zmarł na skutek choroby nabytej w internacie
18. Wiliński – zginął w 1939 r.
19. Łuszczyński Stefan – zginął w 1939 r. pod Sochaczewem
20. Kwiatkowski Hilary – zginął w 1939 pod Garwolinem
21. Englert Włodzimierz – zginął w roku 1939
22. Klimek – zginął w walce z wrogiem
23. Nowakowski Wojciech – zginął w walce z wrogiem
24. Bejga Marian – zginął w walce z wrogiem

Dnia 12 października odbyły się uroczystości z okazji 25 - lecia istnienia Państwowej Szkoły Budowy Maszyn w Grudziądzu

O skarbach studni na Górze Zamkowej w legendzie „Tajemnica studni na zamku grudziądzkim”

(L.B.S.)

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisz, KMDG. Logo KMDG wykonał Grzegorz Rygielski.